

ВПЛИВ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВЕНЬ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Світлана Ревуцька

канд. пед. наук, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України

(61000, Харків, Захисників України, 3);

e-mail: svetrev2014@gmail.com;

orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6568-236X>

Володимир Лютий

доктор філософії, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій

Національної академії Національної гвардії України

(61000, Харків, Захисників України, 3); e-mail: liutyu@ukr.net;

orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0235-2475>

Оксана Богданова

старший викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України

(61000, Харків, Захисників України, 3); e-mail: o.v.bogdanova@ukr.net;

orcid: <http://orcid.org/0000-0002-4609-7675>

Статтю присвячено вирішенню актуальної для сучасної вищої школи проблеми поступового заміщення традиційного навчального середовища віртуальним, використання якого по-різному впливає на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою. Мета статті – обґрунтувати результативність упровадження в освітній процес навчальних закладів віртуального навчального середовища та схарактеризувати ступінь його впливу на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою. Було застосовано такі методи дослідження як наукове спостереження, вивчення та узагальнення позитивного педагогічного досвіду, пробне навчання, експеримент, дослідне навчання.

На базі кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України було проведено дослідно-експериментальну роботу з метою виявлення ступеню впливу використання віртуальних навчальних середовищ на рівень сформованості компетентності спілкування

© Ревуцька С., Лютий В., Богданова О., 2023

іноземною мовою за фахом. Виходячи з того, що відповідний рівень означає здатність отримувати необхідну інформацію з іноземних джерел (під час читання та слухання) та формулювати свої думки, здійснюючи усні й письмові повідомлення іноземною мовою (під час говоріння та письма) з дотриманням граматичних правил цієї іноземної мови, вживаючи необхідний запас відповідних лексичних одиниць (на рівні, що свідчив би про сформованість мовної компетенції) у зв'язній і логічній формі (на рівні, що свідчив би про сформованість дискурсної компетенції), користуючись доцільними вербальними та невербальними комунікаційними стратегіями (на рівні, що свідчив би про сформованість стратегічної компетенції) та дотримуючись звичаїв, правил, переконань і принципів певного суспільства носіїв цієї іноземної мови (на рівні, що свідчив би про сформованість соціокультурної компетенції), була розроблена «Модель формування компетентності спілкування іноземною мовою професійного спрямування». На основі цієї моделі було розроблено «Методику впровадження в освітній процес віртуального навчального середовища».

Результати педагогічного експерименту щодо сформованості компетентності спілкування іноземною мовою представлені у статті за трьома критеріями (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, контрольньо-оцінний).

***Ключові слова:** віртуальне навчальне середовище, комунікативна компетентність спілкування іноземною мовою, педагогічний експеримент, штучне мовне середовище.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Процес формування компетентності в спілкуванні іноземною мовою здобувачів вищої освіти постійно потребує вдосконалення. В сучасних умовах (обмеження у зв'язку з карантинном, а потім із воєнним станом) зростає необхідність удосконалення навчального середовища (НС). Традиційне НС поступово замінюється віртуальним. Але використання віртуального навчального середовища (ВНС) по-різному впливає на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою професійного спрямування (КС ІМПС).

Аналіз актуальних досліджень. Іншомовна комунікативна компетентність досить активно досліджується протягом останніх десятиріч. Науковці вивчають як загальні питання іншомовної комунікативної компетентності та методики її формування (починаючи з М. Кенейла та М. Суєйна [17]), так і питання, пов'язані з комунікативними потребами, психологічними особливостями фахівців із різних професійних галузей відповідно до їхніх посадових

обов'язків (І. Вяхк [2], В. Крикун [5], В. Лютий [6] та ін.).

У сучасних умовах постійно з'являються численні наукові розробки, присвячені впровадженню дистанційного навчання (І. Вяхк [2], С. Галецький [4], А. Стадній [11] та ін.). Велика кількість науковців активно вивчає проблеми застосування інформаційних технологій (ІТ) у навчальному процесі (К. Гавриленко [3], О. Овчарук [10] та ін.). Активно аналізуються у науковій літературі і різні типи ВНС та їхні можливості, а також виклики та перспективи використання ВНС у майбутньому (С. Назарі, О. Комсомоленко та ін. [9], І. Хорошевська [12], П. Алвис [13] та ін.). На особливу увагу в контексті освітнього процесу закладів вищої освіти заслуговують питання, що стосуються ВНС як важливого інструмента здійснення ефективної комунікації всіма учасниками навчального процесу [18], [13], [1]; інтеграції інтернет-ресурсів [13]; схеми побудови віртуального навчального простору за допомогою інтернет-сервісів [12]; практичні поради для викладачів, аналіз ВНС із точки зору ефективності та якості [23].

Незважаючи на значний науковий доробок, перелічені дослідження не дають вичерпної відповіді на питання про те, як саме використання віртуальних навчальних середовищ впливає на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою, як удосконалити рівень її сформованості в сучасних умовах.

Мета статті – обґрунтувати результативність упровадження в освітній процес закладів вищої освіти віртуального навчального середовища та схарактеризувати ступінь його впливу на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою за фахом.

На базі кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України протягом 2021-2023 років було проведено дослідно-експериментальну роботу з метою виявлення ступеню впливу використання віртуальних навчальних середовищ на рівень сформованості КС ІМПС.

За основу була взята структура ВНС, запропонована І. Хорошевською [12], і адаптована відповідно до вимог військового навчального закладу. Таким чином, структура ВНС передбачає такі складники: об'єкти ВНС (віртуальний студент, віртуальний викладач); засоби ВНС (засоби навчання (віртуальні

бібліотеки, емулятори, симулятори, програми для моделювання професійних процесів тощо); засоби взаємодії (Zoom, Google Meet та Microsoft Teams, а також Apple Events, ClickMeeting, Miro, Hangouts meet та ін.).

Сучасний здобувач вищої освіти в умовах ВНС є віртуальним студентом і має вільно користуватися комп'ютерними інформаційними і комунікаційними технологіями; він також має бути максимально мотивованим. Віртуальний викладач повинен виконувати такі функції: а) розробника контентного складника; б) активатора процесу підтримки розвитку віртуального студента; в) мотиватора до вивчення навчальної дисципліни; г) провайдера навчальних матеріалів; д) оцінювача рівня засвоєння віртуальним студентом знань та набутих компетентностей; е) фасилітатора процесу віртуального навчання [8].

До участі в педагогічному експерименті на констатувальному етапі було залучено курсантів, які навчаються на кафедрі філології, перекладу та стратегічних комунікацій гуманітарного факультету НА НГУ. У 2021-2022 навчальному році (на початок експерименту) вони були курсантами 1 року навчання, а у 2022-2023 навчальному році (на момент завершення експерименту) – курсантами 2 року навчання. Вибірка склала 30 осіб із майже однаковим рівнем сформованості КС ІМПС (ці курсанти були розподілені, відповідно, в експериментальну групу (ЕГ) та контрольну групу (КГ)). Констатувальний етап експерименту мав на меті виявити рівень сформованості комунікативної компетентності слухачів після опанування курсу іноземної мови за традиційною методикою.

Станом до початку експерименту (2021 рік) навчання проводилося у змішаному форматі: на практичних заняттях під керівництвом викладача із застосуванням елементів медіаосвіти та ІТ; під час самостійної роботи із застосуванням дистанційного навчання (фрагментарно) та елементів медіаосвіти й ІТ. На практичних заняттях під керівництвом викладача (за підручником Language Leader) застосовувалися елементи медіаосвіти та ІТ. У цьому ж форматі під час проведення експерименту продовжувала працювати контрольна група.

Відповідний рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою за фахом означає здатність отримувати необхідну інформацію з іноземних джерел (під час читання та

слухання) та формулювати свої думки, здійснюючи усні й письмові повідомлення іноземною мовою (під час говоріння та письма) з дотриманням граматичних правил цієї ІМ, уживаючи необхідний запас відповідних лексичних одиниць (на рівні, що свідчив би про сформованість мовної компетенції) у зв'язній і логічній формі (на рівні, що свідчив би про сформованість дискурсної компетенції), користуючись доцільними вербальними та невербальними комунікаційними стратегіями (на рівні, що свідчив би про сформованість стратегічної компетенції) та дотримуючись звичаїв, правил, переконань і принципів певного суспільства носіїв цієї ІМ (на рівні, що свідчив би про сформованість соціокультурної компетенції). Основуючись на цих положеннях, була розроблена «Модель формування компетентності спілкування іноземною мовою ПС» [8].

На основі «Моделі формування компетентності спілкування іноземною мовою професійного спрямування» було розроблено «Методику впровадження в освітній процес віртуального навчального середовища» [8], яка враховувала негативні особливості навчання із використанням новітніх технологій (відсутність очного спілкування викладача й курсанта, що не дає можливості реалізовувати індивідуальний підхід у навчанні повністю, хоча такі новітні засоби навчання, як чати, блоги, освітні онлайн платформи тощо його частково компенсують; слухачі не завжди можуть бути самодисциплінованими, свідомими й самостійними; недостатня кількість практичних занять і відсутність належного контролю та ін.).

Під час розроблення «Методики впровадження в освітній процес віртуального навчального середовища» і подальшого її застосування були взяті до уваги психологічні закономірності сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, а також наявність психологічного комфорту тих, хто навчається у ВНС. Одна з умов психологічного комфорту в процесі такого навчання досягається зворотним зв'язком між курсантом і викладачем. У системі навчання із використанням ВНС особливість зворотного зв'язку полягала в тому, що у міжособистісному спілкуванні у процесі обміну інформацією з'являлася нова психологічна перешкода – комунікативний бар'єр через неможливість знаходитись в одній аудиторії. Якщо такий бар'єр виникав, то інформація викривлялася або змінювався її зміст, і тоді комунікативний бар'єр міг

переростати й у бар'єр відносин. Отже, особистісні характеристики викладачів у системі навчання іноземної мови за допомогою новітніх технологій мали важливе значення для забезпечення відповідного психологічного комфорту тих, хто навчається. Однак яким би чином не був організований зворотний зв'язок, було дуже важливо забезпечити його регулярність відповідно до графіку.

На наступному, формувальному, етапі експерименту навчальний процес для курсантів ЕГ був організований відповідно до «Методики впровадження в освітній процес віртуального навчального середовища».

Для створення ВНС використовувалися перевірені інтерактивні платформи навчання (система «Kahoot!» та система «Edmeapp»), а також різноманітні Internet-ресурси (ресурси збройних формувань англомовних країн: «ALLIES» у Збройних силах Канади [16]; «NATO's e-Learning Programme» [21]; онлайн курс вивчення іноземної мови для Збройних сил Великобританії спільно із Університетом Англії Раскіна [19]). Використовувалися також ресурси англомовних навчальних закладів («English: Cambridge University Press» Кембриджського університету [15], «Oxford University Press» Оксфордського університету [20]), а також Pearson Ukraine [22] і Британської Ради [14].

Для вдосконалення навичок говоріння та письма було забезпечено функціонування штучного мовного середовища, до створення якого долучалися носії мови, що вивчається. Це сприяло не тільки використанню загальновідомих переваг спілкування з носіями мови, а й підтриманню особистого контакту, безпосередності спілкування. Носії англійської мови регулярно виходили на зв'язок та брали участь як у обговоренні (розвиток навичок говоріння) кожної теми за програмою з використанням певних наборів лексичних одиниць, так і у відповідній переписці (розвиток навичок письма).

На третьому підсумковому етапі нашого дослідження було здійснено перевірку ефективності впровадження ВНС для розвитку сформованості КС ІМПС здобувачів вищої освіти. Ця перевірка проводилась на основі порівняльного методу наукового дослідження шляхом співставлення вихідних і кінцевих даних.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту було проведено перевірку ефективності використання систем

дистанційного навчання іноземної мови курсантів за такими критеріями: когнітивний (обсяг знань відповідно до програми навчальної дисципліни), мотиваційно-ціннісний (перевірка таких показників, як мотиви навчання, цілі в процесі вивчення ІМ, емоції, які викликає процес навчання, уміння вчитися, уміння застосовувати здобуті знання на практиці), контрольньо-оцінний (приріст результатів за час проведення формульованого етапу експерименту).

Результати діагностичних зрізів щодо визначення рівнів сформованості КС ІМПС у курсантів у ЕГ та КГ під час експерименту за трьома критеріями узагальнені у наведеній нижче таблиці.

Критерії	Групи	Рівні					
		високий		середній		Низький	
		На початку	Наприкінці	На початку	Наприкінці	На початку	Наприкінці
Когнітивний	ЕГ	20	46,66	33,33	40	46,64	13,34
	КГ	20	26,64	26,64	33,33	53,33	40
Мотиваційно-ціннісний	ЕГ	26,67	40	33,33	46,64	40	13,36
	КГ	20	26,67	33,33	40	46,67	33,33
Контрольно-оцінний	ЕГ	33,33	46,67	26,67	40	40	13,33
	КГ	13,33	20	26,67	33,34	60	46,66

Таблиця 1. Результати педагогічного експерименту щодо сформованості компетентності спілкування іноземною мовою у курсантів за критеріями, %

Table 1. The results of the pedagogical experiment on the formation of foreign language communication competence among cadets according to the criteria, %

Здійснений аналіз отриманих результатів дав змогу довести, що в експериментальній групі після формульованого етапу експерименту відбулася позитивна динаміка за визначеними критеріями і показниками, водночас у контрольній групі суттєвих змін не було.

Більшість курсантів, які досягли середнього й високого рівнів сформованості КС ІМПС, характеризується стійкою мотивацією до навчання іноземних мов із використанням ВНС. Вони відчують потребу в набутті знань з іноземної мови новітніми засобами навчання, а також прагнуть до поглиблення знань і вдосконалення вмій. Для ефективного навчання вони у достатньому обсязі володіють навичками використання цифрових технологій.

Висновки. Існування певної залежності рівня сформованості КС ІМПС від використання ВНС в освітньому процесі було повністю підтверджено результатами експериментальної роботи. Впровадження ВНС в освітній процес академії НГУ дозволяє кожному здобувачу освіти створити власний освітній простір, а також самостійно планувати свій час підготовки до занять. ВНС є дієвим інструментом формування КС ІМПС.

Деякі негативні особливості навчання із використанням ВНС залишаються неподоланими, а саме: відсутність достатнього очного спілкування викладача та слухача; необхідність постійного доступу до джерел інформації і відповідна належна технічна оснащеність: вимагається і від викладача, і від слухачів наявність як відповідних пристроїв (комп'ютерів, планшетів, смартфонів), так і стійкого Internet-зв'язку (мобільного, проводового чи Wi-Fi).

Проведений аналіз існуючих систем дистанційного навчання виявив протиріччя в об'єктивності вибору єдиного продукту, оскільки переважна більшість безкоштовних систем (із відкритим кодом) досить складна в обслуговуванні і потребує висококваліфікованих фахівців для впровадження та підтримки системи. Сума витрат навчального закладу на оплату праці такого співробітника за рік може перевищувати заровадження комерційної системи дистанційного навчання. Тому рішення щодо вибору найраціональнішої системи є суб'єктивним та вимагає визначення чіткого переліку потреб і можливостей навчального закладу.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових засобів ВНС, які б максимально підвищували ефективність формування КС ІМПС, позитивно впливали на соціальну інтеракцію студентів та враховували індивідуальні відмінності у стилі навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віртуальне навчальне середовище Національного університету «Львівська політехніка». URL: <http://vns.lpnu.ua/login/index.php> (дата звернення: 01.03.2023).
2. Вяхк І.А. Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних

- технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2013. 227 с.
3. Гавриленко К. Організаційні етапи створення дистанційного курсу. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / за ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Міська друкарня, 2020. С. 128–143.
  4. Галецький С.М. Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... доктора філософії (канд. пед. наук): 13.00.04. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2020. 292 с.
  5. Крикун В.Д. Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх магістрів військового управління: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 19 с.
  6. Лютий В.М. Теоретичне обґрунтування сутності, значення і особливостей мовної компетентності офіцерів військових частин Національної гвардії України. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 5 (336). С. 35–50. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5\(336\)-35-50](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5(336)-35-50).
  7. Лютий В., Ревуцька С. Удосконалення механізму впровадження віртуальних навчальних середовищ в освітньому процесі військових навчальних закладів. *Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення»*. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2021. С. 61–63.
  8. Лютий В., Ревуцька С., Богданова О. Виявлення залежності рівня сформованості компетентності спілкування іноземною мовою здобувачів вищої освіти Національної академії Національної гвардії України від використання віртуальних навчальних середовищ та елементів дистанційного навчання в освітньому процесі. Харків, 2023. 140 с.
  9. Назарі С., Комсомоленко О., Шайгірданова А., Козлова О. (2021). Virtual Learning Environments: A Review and Future Directions. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 16 (2). Р. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i02.12246>.
  10. Овчарук О.В. Рамка цифрової компетентності для громадян: європейська стратегія визначення рівня компетентності в галузі цифрових технологій. *Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2018. № 1 (98). С. 31–38.
  11. Стадній А.П. Моделі дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Том 4. № 29. С. 151–156.

12. Хорошевська І.О. Структура віртуального навчального середовища підтримки студентоцентрованого навчання зі спеціальності «видавництво та поліграфія». *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 78. № 4. С. 203–218. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.2885>.
13. Alves Paulo, Miranda Luísa, Morais Carlos. The Influence of Virtual Learning Environments in Students' Performance. *Universal Journal of Educational Research*. 2017. Vol. 5, № 3. P. 517–527.
14. Britishcouncil. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org> (дата звернення: 01.03.2023).
15. Cambridge English. URL: <https://www.cambridgeenglish.org/countries/ukraine/> (дата звернення: 01.03.2023).
16. Canada.ca. URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/benefits-military/education-training/professional-development/second-language-training.html> (дата звернення: 01.03.2023).
17. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1980. 1 (1). P. 1–47.
18. Chris A. Boulton, Carmel Kent, Hywel T.P. Williams. Virtual learning environment engagement and learning outcomes at a 'bricks-and-mortar' university. *Computers & Education*. 2018. Vol. 126. P. 129–142. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.06.031>.
19. Distancelearning.anglia.ac.uk. URL: <https://distancelearning.anglia.ac.uk/british-army/> (дата звернення: 01.03.2023).
20. English Language Teaching. URL: <https://elt.oup.com/?cc=ua&selLanguage=uk> (дата звернення: 01.03.2023).
21. Jادل.act.nato.int. URL: <https://jadel.act.nato.int/CourseCatalog.pdf> (дата звернення: 01.03.2023).
22. Pearson Ukraine. URL: <https://www.pearson.eu/cee/ukraine/homepage/> (дата звернення: 01.03.2023).
23. Theocharous M. Virtual Learning Environments: Using, Choosing and Developing your VLE. CreateSpace Independent Publishing Platform. Routledge, 2017.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2023.

Статтю рекомендовано до друку 22.03.2023.

Як цитувати: Ревуцька С., Лютий В., Богданова О. Вплив віртуального навчального середовища на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2023. Вип. 42. С. 107–120. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2023-42-08>.

**IMPACT OF VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT ON
THE LEVEL OF COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION**

Svitlana Revutska

PhD in Pedagogics, Associate Professor, Department of Philology,
Translation and Strategic Communications, National Academy of the National
Guard of Ukraine (61001, Kharkiv, 3 Zakhisnykiv Ukrainy Square);
e-mail: svetrev2014@gmail.com;
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6568-236X>

Volodymyr Liutyi

PhD in Pedagogics, Associate Professor, Department of Philology,
Translation and Strategic Communications, National Academy of the National
Guard of Ukraine (61001, Kharkiv, 3 Zakhisnykiv Ukrainy Square);
e-mail: liutyi@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0235-2475>

Oksana Bohdanova

Senior Lecturer, Department of Philology, Translation and Strategic
Communications, National Academy of the National Guard of Ukraine (61001,
Kharkiv, 3 Zakhisnykiv Ukrainy Square);
e-mail: o.v.bogdanova@ukr.net;
orcid: [http://orcid.org / 0000-0002-4609-7675](http://orcid.org/0000-0002-4609-7675)

The paper deals with the issue of replacing the traditional educational environment with a virtual one. The use of a virtual learning environment has different effects on the level of competence in foreign language communication. The purpose of the article is to substantiate the effectiveness of applying a virtual learning environment to the educational process of educational institutions and to describe the degree of its impact on the level of competence in foreign language communication. The authors conducted their research and experimental work on the basis of the Department of Philology, Translation, and Strategic Communications of the National Academy of the National Guard of Ukraine to identify the degree of influence of the use of virtual educational environments on the level of competence in foreign language communication.

They developed the “Model of formation of a foreign language job communicative competence” based on the fact that the appropriate level of competence in a foreign language professional communication means the ability to obtain a necessary information from foreign sources (while reading and listening) and to formulate one’s thoughts by making oral and written messages in the target language (while speaking and writing) while following the grammatical rules of the target language, using the necessary fund of relevant lexical units (at the level that would indicate the creation

of linguistic competence) in a coherent and logical form (at the level that would testify to the formation of discourse competence), using appropriate verbal and non-verbal communication strategies (at the level that would testify to the formation of strategic competence) and following the customs, rules, beliefs and principles of a certain society of the target language native speakers (at the level that would testify to the formation of sociocultural competence).

The article presents the results of the pedagogical experiment on the formation of foreign language job communication competence based on three criteria (cognitive, motivational-value, and control-evaluative).

Keywords: *artificial language environment, communicative competence of foreign language communication, pedagogical experiment, virtual educational environment.*

REFERENCES

1. *Virtual learning environment "Lviv Polytechnic National University"*. Available at: <http://vns.lpnu.ua/login/index.php> [Accessed 1 March 2023] [in Ukrainian].
2. Viakhk, I.A. (2013). Pedagogical conditions for the formation of foreign language communicative competence of future specialists in the field of information technologies. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia [in Ukrainian].
3. Havrylenko, K. (2020). *Orhanizatsiini etapy stvorennia dystantsiinoho kursu. Ekstrene dystantsiine navchannia v Ukraini [Organizational stages of creating a distance course. Emergency distance learning in Ukraine]*. Kharkiv: Miska drukarnia [in Ukrainian].
4. Galetskyi, S.M. The formation of communicative competence of future foreign language teachers by the means of information and communication technologies. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr [in Ukrainian].
5. Krykun, V.D. (2018). Formation of Foreign Language Professional Competence of Future Military Management Masters. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia [in Ukrainian].
6. Liutyi, V.M. (2020). Theoretical Justification of the Meaning and Specifications of the Linguistic Competence in NGU Officers. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*. 5 (336), pp. 35–50. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5\(336\)-35-50](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5(336)-35-50) [in Ukrainian].
7. Liutyi, V., Revutska, S. (2021). Improvement of the mechanism of implementation of virtual educational environments in the educational process of military educational institutions. *Materials of the IV*

- international scientific and practical conference “Problems of implementing distance learning in the educational process of higher military educational institutions and possible ways to solve them”*. Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine. Kyiv, pp. 61–63 [in Ukrainian].
8. Liutyi, V., Revutska, S., Bohdanova, O. (2023). *Identification of the dependence of the level of formation of foreign language communication competence of students of higher education of the National Academy of the National Guard of Ukraine on the use of virtual learning environments and elements of distance learning in the educational process*. Kharkiv [in Ukrainian].
  9. Nazari, S., Komsomolenko, O., Shaihirdanova, A., Kozlova, O. (2021). Virtual Learning Environments: A Review and Future Directions. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 16 (2), pp. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i02.12246>.
  10. Ovcharuk, O.V. (2018). Digital competence framework for citizens: a European strategy for determining the level of competence in the field of digital technologies. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Pedagogy and psychology*. 1 (98), pp. 31–38 [in Ukrainian].
  11. Stadnii, A.P. (2020). Models of distance education. *Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Young Scientists Research Papers. Vol. 4, 29*, pp. 151–156 [in Ukrainian].
  12. Khoroshevska, I.O. The structure of virtual learning environment for supporting student-centered training in publishing and printing specialty. *Information Technologies and Learning Tools*. 78 (4), pp. 203–218. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.2885> [in Ukrainian].
  13. Alves Paulo, Miranda Luísa, Morais Carlos. (2017). The Influence of Virtual Learning Environments in Students’ Performance. *Universal Journal of Educational Research*. Vol. 5, no 3, pp. 517–527.
  14. *British Council*. Available at: <https://learnenglish.britishcouncil.org> [Accessed 1 March 2023].
  15. *Cambridge English*. Available at: <https://www.cambridgeenglish.org/countries/ukraine/> [Accessed 1 March 2023].
  16. *Canada.ca*. Available at: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/benefits-military/education-training/professional-development/second-language-training.html> [Accessed 1 March 2023].
  17. Canale, M., Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1 (1), pp. 1–47.

18. Chris A. Boulton, Carmel Kent, Hywel T.P. Williams. (2018). Virtual learning environment engagement and learning outcomes at a 'bricks-and-mortar' university. *Computers & Education. Vol. 126*, pp. 129–142. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.06.031>.
19. *Distancelearning.anglia.ac.uk*. Available at: <https://distancelearning.anglia.ac.uk/british-army/> [Accessed 1 March 2023].
20. *English Language Teaching*. Available at: <https://elt.oup.com/?cc=ua&selLanguage=uk> [Accessed 1 March 2023].
21. *Jadl.act.nato.int*. Available at: <https://jadl.act.nato.int/CourseCatalog.pdf>.
22. *Pearson Ukraine*. Available at: <https://www.pearson.eu/cee/ukraine/homepage/> [Accessed 1 March 2023].
23. Theocharous, M. (2017). *Virtual Learning Environments: Using, Choosing and Developing your VLE*. CreateSpace Independent Publishing Platform. Routledge.

The article was received by the editors 03.03.2023.

The article was recommended for printing 22.03.2023.

In cites: Revutska S., Liutyi V., Bohdanova O. (2023). Impact of virtual learning environment on the level of communicative competence formation. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations. 42*, pp. 107–120. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2023-42-08> [in Ukrainian].